

Szongott Jakab.

84 NOV 4
KÉZDI VÁSÁR

Nem sokan mondhatják el magukról, hogy nekik nincsenek ellenségeik, ... és hogy abban a körben, hová a Gondviselés helyezte őket, mindenki szereti őket.

E kevesek egyike azon derék férfiú is, kit képből és írásban itt bemutatunk.

Szongott Jakab Tasnádon született 1827-ben; apja: Szongott Gergely mint kereskedősegéd ment Szamosújvárról Tasnádra. Anyja Dondon Johanna 45 éves korában halt el. Az apának, ki tizenegy élő gyermeket hagyott hátra, virágzó kereskedése és általánosan tisztelt neve volt; csak 49 évet élt.

Tanulmányait Nagy-Károlyban kezdette, Nagy-Váradon folytatta és Mármaros-Szigeten fejezte be: az összes jogi tantárgyakból jeles osztályzatot nyert. Ekkor, a még csak 20 éves ifjú — az akkori kivánalmakhoz képest — előbb egy évig joggyakornokkodott, azután 1848-ban a pesti kir. táblánál, mint hites jegyző tette le az esküt.

Áthatva a nagy idők szellemétől, ő is önkényt jelentkezett a veszélyben forgó haza és a kivivott alkotmány védelmére: honvéddé lett; végig küzdötte a szabadságharcot; Világosnál mint hadnagy tette le a fegyvert. A szomorú emlékü rémuralom beálltával bujdokolni kezdett, de elfogatván Kolozsvárt a Gubernium épületébe záratott; ugyanazon czellában szenvedett vele együtt fogságot Medgyes Lajos költő-pap is, ki később Deesen sokáig volt az ev. ref. híveknek kedvelt lelkésze. Nehány hónap múlva azonban katonai vizsgálat alá vették; de mivel nem volt alkalmas a szolgálatra, — elbocsátották.

A kiállott szenvedések és az ország sorsa felett érzett mély bánat azt az elhatározást érlelték meg a derék hazafiban, hogy nem nyujt segédkezet az uralkodó rendszerhez: nem vállalt hivatalt, hanem falura ment gazdálkodni; itt annyira megnyerte a falusi nép rokonszenvét, hogy községi birájoknak akarták megválasztani. Előlük Tasnádra menekült, hol Merza Rózával házassági frigyre lépett.

Tasnád rendezett tanácsú város 1867-ben főkapitányának választotta; 1872-ben megteremtette a tasnádi takarékpénztárt, mely intézet őt választotta igazgatójává: azóta ő tölti be ezt az állást páratlan buzgalommal, nagy szakismerettel.

1875-ben — mint a függetlenségi párt tagja — országgyűlési képviselővé választatott; polgártársainak bizalma még az 1878/81-diki országgyűlésre is őt küldötte képviselői mandatummal: teljes jóakarattal vett részt az országos tanácskozásokban. De újabb megbízatást nem vállalt el.

A város képviselőtestületének és a megyé bizottságának tagja. Elnöke a tasnádi kaszinónak. Ezen egyesületnek, mikor élére állított, adossága volt; most — a tehertől megszabadulván — még 1200 frt kamatozó tőkéje van.

Kieszközölte azt, hogy a takarékpénztár évi nyereményének azon részét, mely jótékony célra van szánva, a létesítendő kiseddóvoda alapjának adta. Ma az óvodának nemesak saját helyisége, de 2300 frt tőkéje is van. Hálából az óvoda-egyesület elnökének választotta.

Érdeklődik a szép, jó és nemes eszméi iránt; részt vesz minden üdvös mozgalomban. Sem a megyében sem Tasnádon mi sem történik az ő tevékeny és hathatós közreműködése nélkül.

Adjon Isten még sok ilyen hasznos tagot — hazánknak.

Sz. K.

A derék Szongott Jakab életnagyságú képét a napokban leplezte le a tasnádi takarékpénztár közgyűlése; e gyűlésről vezetett jegyzőkönyv, melynek egyik példánya szerkesztőségünkhez beküldetett — 4-ik pontja azt mondja: „A közgyűlés felkéri és megbizsa Filep Gábor részvényes tag urat, mint az ünnepélyt rendező bizottság jegyzőjét, hogy az ünnepély lefolyását és az ünnepi beszédeket a lapban közzétenni sziveskedjék.” A leírás im itt következik:

A tasnádi „Takarékpénztár-Egyesület“-nek folyó évben tartott tavaszi rendes közgyűlése elhatározta, hogy Szongott Jakab igazgatónak, ki a takarékpénztár létesítése, fentartása és megizmosodása körül hosszú időn át sok elismeréseméltó érdemet szerzett, életnagyságú arcképét lefesteti.

A kép, mely Vastagh György ismert festő egyik igen sikerült műve, a megszólalásig hű; ennek ünnepélyes

leleplezése f. évi szeptember hó 9-én történt meg egy rendkívüli közgyűlésen. Az ünnepély leírása a következő:

F. évi szeptember hó 9-dikére rendkívüli, illetőleg diszközgyűlést hívott össze az ünnepélyt rendező bizottság elnöke, melyre a részvényesek és választmányi tagok szép számmal jelentek meg. Hulka Károly segéd-igazgató indítványára a közgyűlés elnökéül Helley János orsz. képviselő választatván, az ünnepelt igazgatót, Szongott Jakabot egy küldöttség hívta meg a közgyűlésbe. Miután a lelkes éljenzés, melylyel az ünnepeltet fogadta a közgyűlés, elhangzott, Sántha Dezső, intézeti jogtanácsos, mint az ünnepélyt rendező bizottság elnöke, egy szép, eszmékben gazdag beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt. „Nekem jutott a szerencse — úgymond — hogy ezen alkalomból köztiszteletünket tolmácsoljam; visszapillantok intézetünk megalakulására, fejlődésére és anyagi izmosodására.“ Ebből önként az következik, hogy az ünnepelt igazgatóé a főérdem. Mert olyan időben teremtette meg az intézetet, mikor a közgazdaság pangott, a hitel ingott s az uzsora szedte áldozatait. „Ily körülmények között a helyi társadalom anyagi bajain segíteni: hazafiúi erény és kötelesség volt.“

A viszonyok olyanok voltak, hogy csakugyan lelkesedés és kitartás kellett a részvények jegyeztetéséhez; mert az 50 frt névértékű részvényre 30 forintot is bajosan jegyeztek alá; csakis a vidék segédkezése mellett teremtette meg a takarékpénztárt az igazgató: Szongott Jakab.

Ma azonban, 22 év után, az intézet erős s ebben a főérdem az ünnepelt igazgatóé, ki fáradhatlan munkásságával, példás pontosságával az intézet hitelét emelte: gondos utánjárás azt credményezte, hogy számbavehető veszteség az intézetet soha sem érte.

Ezért ünnepeljük ma az intézet igazgatóját, ki éltető szelleme a vidéknek, példányképe az önérzetes, munkás hazafinak; ezt különben megmutatta mint honvéd is, mikor fegyverrel védte a hazát és mint országgyűlési képviselő, midőn a haza es vidék ügyét szolgálta.

„Takarékpénztárunk — így fejezte be tartalmas beszédét — melynek Szongott Jakab a megteremtője,

helyesen cselekedett, midőn elhatározta hogy szeretett igazgatójának arczképét megörökíti. Hulljon le tehát az előttünk levő képről a lepel; legyen a kép maradandó emléke azon tiszteletnek és szeretetnek, melylyel Szongott Jakab urnak mindnyájan adózunk; legyen emlékeztető jel és példa arra, hogy miként kell egy jó hazafinak élni és munkálkodni. Isten sokáig éltesse!“

A lepel lehullott. Az éljenzés elhangzása után ünneplelt igazgató meghatottságtól remegő hangon mondott köszönetet a kitüntetésért, melynek nagy része — úgymond — a vele együtt buzgón munkálkodókat illeti. „Örvend, mert azt mondhatja, hogy a befizetett 36.000 frt alaptőke ma 110.000 frt, a részvényesek közt eddig kiosztott nyereség 120.774 frt, jótékony célra adatott 6000 frt s így 22 év alatt a 36 ezer frt több mint 200.000 forintot jövedelmezett.“ Köszöni a kitüntetést és igéri, hogy ezután is minden törekvése oda fog irányulni, hogy a közbecsülésre magát érdemessé tegye.

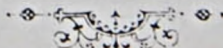
E beszéd után Helley János országgyűlési képviselő felolvasta Pekár Imrének, a magyar leszámítoló és pénzváltó-bank igazgatójának az ünnepelthez intézett üdvözlő sürgönyét.

A rendkívüli közgyűlés ünnepleltnek zajos és ismételten meg-megújult éltetésével ért véget.

Ünneplelt tiszteletére délben a Tömpé vendéglőben bankett volt, melyen a város és vidék intelligenciája nagy számban vett részt. Az első felköszöntőt, annak kiemelésével, hogy az intézet létesülése, fejlődése, életképessége egyedül ünneplelt férfiú bámulatot keltő és nyugalmat nem ismerő munkásságának köszönhető, Filep Gábor mondotta az ünneplelt férfiúra. Erre ünneplelt igazgató kiemelve a takarékpénztári hivatalnokok buzgóságát, ezekre s egyúttal a jelen volt asztaltársakra üritette poharát.

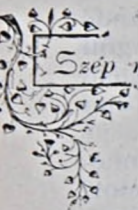
A kedélyes bankett — melyen még számos pohárköszöntő mondatott — elhuzódott az esteli órákig...

Filep Gábor.

A kakas és a drágagyöngy.

— Mágisztrosz Mészériáncz. —

Szép nyári napnak reggelén,
A szemétdomb legtetején
Kakas kapargat, álldogál:
Egy drágagyöngyre rátalál:
Am e nagy kincs nem kell neki.
Magától gyorsan elveti
S így szól: egy törökbuzaszem:
Ezerszer többet ér nekem!...

*

A tudományt is untalan
Becsmerli az, ki oktalan!

Simay Gergely.

Az örmény kérdés.

H. F. B. Lynch, The Armenian Question, I. In Russia. The Contemporary Review, June-Juli 1894.

II.

Az örmények segítségére voltak Oroszországnak úgy a perzsák, mint a törökök ellen folytatott újabb háborúiban. Véres csaták színhelye volt hazájuk a hadviselés viharai nemzeti szentélyüknek, az eszmizini kolostornak falaig jutottak el. Teljes tudatában vannak az általuk Oroszországnak tett szolgálatok jelenékegyenlőségnek uralmát, bizonyára osztatlan hálájára számíthatna az egész ázsiai örménységnek. Az orosz nem kereskedő nép; tagadhatlanul örömet látná, ha az ör-

Közel husz év telt immár el azóta, hogy Oroszország kiegészítette kaukazusi foglalásait. Ha az orosz kormány ezt az időt arra használta volna fel, hogy biztosítsa Örményország területén a közrendnek és jogegyenlőségnek uralmát, bizonyára osztatlan hálájára számíthatna az egész ázsiai örménységnek. Az orosz nem kereskedő nép; tagadhatlanul örömet látná, ha az ör-

mények intézik hazájuknak egész kereskedelmét s kifejlesztik annak gazdag segélyforrásait. De csakis oly feltétel alatt hajlandó elősegíteni ezt a tevékenységet, ha örmény alattvalói teljesen oroszokká lesznek s hazájuk nemcsak az annexio kötelékével fűződik az orosz birodalomhoz, hanem a lemondással arról a nemzeti érzésről is, a mely közös hazafias kötelékkel fűzi egymáshoz az orosz hatalom alatt élő örménységet.

Ezen a téren azonban komoly nehézségek tornyosulnak az orosz politika elé. Az oroszok expansiv jellege alkalmasnak bizonyult a fejlődésnek alacsonyabb fokán álló fajok assimilálására és beolvasztására. Ámde bármilyen legyen is az idegen elnyomásnak fokozata, egészen más a helyzet, midőn valamely nép tudatával bír a benne rejlő életképességi elemeknek s azok által magasabb célok megvalósítására érez képességet és hivatást.

A birodalom, a mely ily nemzettel áll szemben, kevés alternatíva közt választhat. Ha nem képes magához vonzani valamely népet s rábírní azt az ön-átalakításnak megvalósítására, előbb-utóbb a kényszerítésnek és elnyomásnak erőszakosabb eszközeihez fog nyulni s a fejlődésnek útjaitól el fogja zárni az illető népet.

Az orosz népben mindinkább szaporodik azoknak a száma, a kik hazájukat is a társadalmi és politikai fejlődés útjára óhajtanák vezérelni. Abban a pillanatban, a midőn ez a cél megvalósul, össze fog roskadni és megsemmisül az orosz kormányzati rendszer, a minőnek azt ma ismerjük. Ez a gondolat bizonyára az örmények közül is sokakat idegenkedéssel tölt el azon politikai rendszer iránt, a melynek kormányzata alatt élnek s ez az idegenkedés okozza azt, hogy olykor meg is kísérlék tettekben valósítani meg a vágyaikat. A sikeres forradalom lehetősége azonban annyira bizonytalan s a hiú kísérlet veszélyei oly rettenetesek, hogy végre is le kell mondaniok reményeiknek ezen az úton való megvalósításáról.

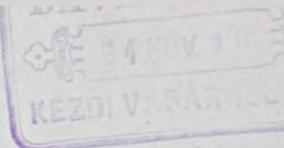
A népet azonban, melyet kereskedelmi tevékenysége a legműveltebb európai fajokkal hozott összeköttetésbe s a melyet természeti hajlandóságai annyira alkalmassá

tesznek a nyugati eszméknek assimilálására, nem lehet kárhoznatni, ha fájdalmasan érzi oly kormányzati rendszernek a nyomását, a mely megszabja, hogy mily nézeteket szabad vallania s mily könyveket olvasnia, s a mely mindennapi életének ténykedéseit inquisitorius ellenőrzésnek veti alá. Az örményeknek le kellene mondaniok egyéniségökről, le minden kezdeményezésről; be kellene fogadniok azon eszméket, melyeket az orosz kormányzat készített elő számukra s a melyek homlokegyenest ellenkeznek hajlamaikkal és képességeikkel. Csoda-e, ha ez a kilátás aggályokkal tölti el s mi vonzerőt sem gyakorol reá?

Azok után, a mik eddig történtek, ennek a rendszernek anyagi eredményei tekintetében sem táplálhat vérmes reményeket. Az ország természetes segélyforrásai parlagon hevernek. A fensík dús erdőségei, a melyekből gazdag jövedelmet lehetne húzni, el vannak hanyagolva s azt a fát, melyre a kőolaj-iparnak szüksége van, hajókon idegen földről szállítják. Maga ez a kőolaj industria is orosz vezetés alatt álló idegen tőkének a kezeiben van, a mely féltékenyen elzárja magától a belföldi actionak bőszeges nyereseményében való részeltetését. Az örmény fensíkot nem szeli át vasút, csak ott építenek utakat, a hol katonai szempontok teszik azoknak létesítését szükségessé. S a földöntözés, melynek oly nagy a jelentősége e gyakori szárazságok által sujtott vidékeken, az utazóknak tanuságtétele szerint még hanyatlott a perzsa hódítás ideje óta, a midőn nagy gondozásban részesültek az ily munkálatok.

Ennek a gazdasági stagnationak egyik főoka a kétségkívül túlhajtott összpontosítás. Midőn a trans-caucasiai tartományok kormányzója egy Tiflisben székelő orosz nagyherceg volt, akkor még nagyobb volt a független kezdeményezésnek a tere; ma azonban a legcsekélyebb tervet is fel kell terjeszteni Szentpétervárra, a hol aztán alája rendelik azt az egész birodalom általános gazdasági politikájának.

Ily körülmények közt egészen természetes, hogy az örmények mi hajlandóságot sem mutatnak az orosz elembe

való beolvadásra. Ellekezőleg, a veszéiy érzete közelebb hozza őket egymáshoz s ösztönül szolgál arra is, hogy mindinkább műveljék nemzeti történetüket, irodalmukat s a régi századoknak tiszta nyelvét. Másfelől viszont a gyakorlati élet terén is nem csekély eredményt mutathatnak fel. Minden foglalkozási ágban, még a kormányhivatalokban is az örmények foglalják el az első helyet. Ha az utazó valahol díszesebb épületet lát, biztosra veheti, hogy az valamelyik alexandropoli örmény építésznek az alkotása. Erivanban mindenik jobbmódú örmény kereskedő olasz stylben épült villában élvezi fáradalmainak gyümölcsét. Az egész ország pénzüzleteit örmény bankárok közvetítik, az ékszerészek, óráskok mind örmények. A nép legnagyobb része alig beszél oroszul s ha a rendőri tisztviselők nagy serege nem lenne orosz s a katonai helyőrségek nem állanának kozákokból és oroszokból, az idegen utazót vajmi kevés jel emlékeztetné arra, hogy orosz tartományban van.

Nem lehet ily viszonyok közt meglepőnek találni, ha az örmények egy részét elevenebb képzelme me-sze elragadja s ha lelkesedést merítve a multaknak emlékeiből is, élénk színekkel rajzolják maguk elé egy modern örmény királyságnak a képét. A keleti Európában, nevezetesen a Balkán-félszigeten történt újabb események is alkalmasak voltak arra, hogy tápot nyujtsanak ily eszmék terjedésének. Bármily jövő várakozzék is egyéb-iránt reájuk, bármilyenek legyenek is a következő politikai vagy forradalmi alakulások, annyi kétségtelen, hogy Ázsiának eme vidékein az örmények képezik ez idő szerint a fejlődésnek és előrehaladásnak egyetlen állandó tényezőjét.

Dr. Molnár Antal.

A magyar méhészek Szamosújvártt.

II.

Ekiterés után vegyük föl ismét az elejtett fonalat s folytassuk tovább az ünnepségek leírását. A pavillon felavatása után az ünneplő közönség az újonnan épült leányiskola helyiségébe vonult, hol Bárány Lukács

örm. kath. esperes-plebános, mint a kiállítás elnöke a szamosújvári méhészkör által rendezett első méhészeti kiállítást ünnepélyes beszéddel megnyitotta. A jeles beszédnek legkiemelkedőbb pontját képezte az a rész, melyben az erdélyi örmények kulturális törekvéseit ecsetelte s történelmi adatokkal igazolta. E kiállítás a szamosújvári ünnepek fénypontját képezte s nemcsak mint látványosság gyönyörködtette izléses berendezése és változatossága által a szemlélőt, hanem gazdagsága, praktikus irányzata és specialitásai által a komoly tanulmányozó és kritikus érdeklődését is lekötötte s a legmesszebb menő várakozásokat is kielégítette. A szamosújvári méhészkör ezen kiállítás rendezésével és fényes sikerével letette az érettségi vizsgálatot. A tárgyak gondos elrendezése s a termék meglepően csinos földszítése, Bodor Lajosné, özv. Csipkés Benedekné, Vásárhelyi Boldizsárné urnók és Simay Vilma kisasszony jó izlését és odaadó buzgóságát tanusították. A kiállítás két nagy termet töltött be s mintegy 60 kiállító vett részt abban, kiknek két harmada szamosújvári volt, a harmadik harmad az ország különböző részének méhészeiből került ki, jeléül annak, hogy a szamosújvári méhészkör ezen első méhészeti kiállítása iránt képes volt a legszélesebb körű érdeklődést kelteni. A nem szamosújvári kiállítók között ott láttuk: az erdélyrészi méhészegyletet, a kolozsvári fogházat, Virág Ferenczet, Bodor Lajosnét, Turcsányi Gyulánét, Wieder Józsefet, ifj. Bodor Lászlót, mind Kolozsvárról; Szenmáry Józsefet Deésről, a magyar országos méhészeti egyesületet Budapestről, Sötér Kálmánt, a magyar méhészek tudós nesztorát Inámról Hontmegyéből, Balogh Gergelyt Tompahátról Csongrád megyéből, Party Károlyt Vértről, Jäger Pált Gallárról, Ködmön Gábort Karczagról, Komenda Istvánt Apezről, Danis Jánost Mengusfalváról, Andrejkovics Józsefet Fehértemplomból, Szénásy Ferenczet Veszprémből, Dede Gábort Kabáról.

A kiállított tárgyak főtömegét üveges pörgetett méz képezte, bödön mézet csak Voith Gergelytől

láttunk 10 bődönben és Sötér Kálmántól 1 bődönben. Lépes méz, boxes és kiépített üveggarang csak itt-ott volt látható, inkább csak változatosság s mintegy díszítés kedvéért. A viasz a kiállításban nagyon alárendelt szerepet játszott, a mennyiben csak Aján Lukács Szamosújvárról és Wieder József Kolozsvárról állítottak ki néhány viasztömböt; műlépet pedig — egy pár kilót — csak Andrejkovics József Fehértemplomból. Hasonlót mondhatunk a méhészeti irodalomról és taneszközökről is, a mennyiben e tekintetben csak az erdélyrészi méhészegylet Kolozsvárról, a magyar országos méhészeti egyesület Budapestről és ifj. Bodor László Kolozsvárról állítottak ki számbevehető tárgyakat; amazok összes kiadványaikkal, ez egy csinos méhészeti herbariummal vettek részt a kiállításban. A méhészeti eszközök és felszerelések csoportja már valamivel gazdagabb volt. E csoportban 9 kiállítót számláltunk meg, kik közül különösen kiváltak: a kolozsvári fogház, kitűnően készített Bodorféle kaptárakkal; Kun Mátyás fogókkal, késekkel, kaparókkal s egyéb hasonló eszközökkel; Szénássy Ferencz keretléczekkel, etetőkkel, rajfogókkal, orsz. egyleti-figyelő és átmeneti kaptárokkal s egyéb hasonló felszerelésekkel; Wieder és Lévai mézpergetőkkel; Serlegi Dezső a szamosújvári méhészkör új pavillonjának fényképeivel és tervrajzaival. Leggazdagabb volt a méz feldolgozása által előállított termékek csoportja, jeleül annak, hogy az erdélyrészi különösen pedig a szamosújvári méhészek a nyerstermékek előállítására mellett különös súlyt fektetnek azok ipari feldolgozására s a méznek háztartási czélokra való felhasználására. E csoport gazdagságánál és változatosságánál fogva két alcsoportra osztható. Az egyik magában foglalta a méz erjesztése által készült különféle italokat (mézbor, méhsör, mézszesz, mézcognac, mézliqueurök, mézeczet); a másik alcsoport a mézes sütemények és mézbefőtt gyümölcsök gazdag tárháza volt. Az első alcsoportban 9 kiállító vett részt, kik közül különösen kiváltak Voith Gergely és Páll Kristóf úgy kiváló minőségű, mint nagymennyi-

ségű mézboraikkal és mézszeszeikkel, Deák Simon kiválóan finom méhsörével, Placsintár Kristóf méz-cognacjával és Turcsányi Gyuláné minden más cezetet fölülmuló finom és kedves ízű mézeczetjével.

A második alcsoportban 25 kiállítót számláltunk meg, kik közül ketten és pedig a szamosújvári ifj. Gönczy Mihály és a kolozsvári Virág Ferencz, mint báb-sütők üzletszerűen foglalkoznak a méznek illetén feldolgozásával; a többi 23 kiállító mindenike szamosújvári hölgy, kik mint szorgalmas gazdasszonyok a háztartás keretében érvényesítik szakértelmüket, kiváló ügyességeiket és finom műzlésüket. Szem és száj egyaránt kéjjel élvezhette azokat a különbnél különb és finomabbnál finomabb süteményeket és befőtteket, — köztük számos olyan örmény specialitást (dáláuzi, czákimáláj, dákták-hálvá, káta, apáczafánk), melyhez hasonlót a világ semmiféle méhészeti kiállításán sem lehet látni és élvezni. Ezekhez sorozhatjuk a nem kevésbé kitünő tordai pogácsát, menyasszony pogácsát, bábatésztát, méztortát és a mézes holipot. A mézzel praeparált és mézbe főtt gyümölcsfélék gazdag sorozatából a mézelt körtét és a retek konfektet kell különösen kiemelnünk, mint a gazdasszonyság műremekeit. Szamosújvár derék gazdasszonyai régi jó hírüknek megfelelően kitettek magukért s méltók arra, hogy nevüket egyenkint megörökítsük az utókor számára. E derék hölgyek betűrendes névsora a következő: Áján Joachimné, Alexa Tódorné, Bodor Lajosné, Cheul Antalné, Dobos Joachimné, Esztegár Tódorné, Fügedi Bálintné, Jagamosi Gáborné, Juhász Gáborné, Kirschner Izsákné, Kovács Katinka, Murádin Sándorné, Páll Kristófné, Péterfy Gyuláné, özv. Placsintár Jánosné, Placsintár Kristófné, Pojlák Mari, Schönfeld Kálmánné, Serlegi Dezsőné, Szongott Kristófné, Turcsa Lukácsné, Turcsányi Gyuláné, Voith Lila.

Természetes dolog, hogy ily sok és érdemes kiállító között nagyon sok volt a kjtüntetendő sa bíráló bizottságnak nem csekély dolgot adott az, hogy az érdemesnél érdemesebbek közül kiválogathassa a legérdemesebbeket.

A 13 tagból álló bíráló bizottság (köztük három hölgy u. m. Turcsányi Gyuláné, özv. Issekutz Bogdánne és László Lajosné) 4 csoportban végezte munkáját. Az I. csoport hatásköre a mézre és viaszra terjedt ki. A II. csoport a mézből készült italokat bírálta. A III. csoport a méhészeti tan- és segédeszközöket s egyéb felszereléseket vizsgálta meg. A IV. csoport a mézipartermékeket (mézes kalácsok, egyéb mézes sütemények és beföttek) ölelte föl. Odaiteltetett összesen 3 db. állami ezüstérem, 6 db. állami bronzérem, 1 db. 20 koronás aranyból, 2 db. 10 koronás aranyból és 2 db. 5 ezüst koronából álló pénzdíj, 17 db. kitüntető oklevél, 28 db. dicséző oklevél és számos elismerő oklevél. Megjegyzendő, hogy egy és ugyanazon kiállító a körülmények szerint nemcsak egy, hanem két csoportban is kapott kitüntetést, ki nem tüntetett kiállító pedig nagyon kevés volt. Mindkét körülmény a méhészeti kiállítások természetéből önként folyik. Nagyon hosszadalmasak lennének az összes kitüntettek névsorának közlésével; ezért csupán azon kiállítók neveit közöljük, kik érmeket, pénzdíjakat, vagy kitüntető oklevelet nyertek. Ezek a következők:

Állami ezüst érmet nyertek: A szamosújvári méhészkör (I),*) Voith Gergely (II), ifj. Gönczy Mihály (IV). Állami bronzérmeket nyertek: Balogh Gergely (I), Party Károly (I), Páll Kristóf (II), Serlegi Dezső (III), Virág Ferencz (I), Bodor Lajosné (IV). 20 kor. arany pénzdíjat nyert: Áján Lukács (I). 10 kor. arany pénzdíjat nyertek: Voith Lila (II), Péterfy Gyuláné (IV.) 5 ezüstkorona pénzdíjat nyertek: Kun Mátyás (III), Chevul Antalné (IV). Kitüntető oklevelet nyertek: Páll Kristóf, Voith Gergely, Jäger Pál, Ködmön Gábor, Komenda István (I); Deák Simon, Placsintár Kristóf, Turcsányi Gyuláné, (II); Dede Gábor, kolozsvári fogház, ifj. Bodor László, Szénásy Ferencz, erdélyrészi méhészegylet, Magyar orsz. méhészeti egyesület, (II); Dobos Joachimné, Placsintár Kristófné, özv. Placsintár Jánosné.

*) A nevek után olvasható római számok a csoportok számait jelzik.

Félreértés kikerülése czéljából meg kell jegyeznünk azt, hogy Sötér Kálmán és Szenmáry József az általuk kiállított tárgyakat versenyen kívül állóknak kívánták tekintetni.

Alig szükséges megemlíteni azt, hogy a kiállítást a közönség sűrűn látogatta, s hogy az 50 kros állandó s a 20 kros rendes belépő jegyek eladásából szép összegecske gyűlhetett össze a kiállítás költségének fedezésére, a mire annyival is inkább szükség volt, mert a rendező bizottság a kiállítókat sem térdíj-, sem más czím alatt nem adóztatta meg.

A pavillon felavatása s a kiállítás megnyitása és megtekintése után az első nap hátralevő része programm szerűleg a város nevezetességeinek (nagy templom, árvaház, fogház, népkert stb.) megtekintésére fordított, este 6 órakor pedig az egész méhésztársaság a várostól egy kilométer távolságra eső kőrői gyógyfürdőre rándult ki, hol vig czigányzene mellett a késő éjféle órákig folyt az ismerkedés. Nagyon természetes, hogy felkészítőikben nem volt hiány, valamint az is, hogy az ismerkedő estélyről a hölgyek sem hiányoztak, a mi nem csekély mértékben járult hozzá egyrészt ahhoz, hogy az estély a legkedélyesebben folyt le, másrészt ahhoz, hogy excessusok nem történtek és senki egészségében kár nem esett. Ezzel az első nap programmja kimerített.

A második nap vagyis aug. 19-ikének délelőtti az erdélyrészi méhészegylet vándorgyűlésének volt szentelve. A vándorgyűlés a leányiskola első emeleti nagy termében tartatott meg díszes közönség jelenlétében. Az elnöki tisztet br. Bánffy Ernő akadályoztatása folytán, Turcsányi Gyula egyleti alelnök, a jegyzői tollat Wieder József főtitkár vezette. Az ülésen jelen volt Ábend András kerületi méhészeti vándortanító is, úgyszintén Kozocsa Tivadar tanár és a magyar országos méhészeti egyesület titkárja, mint az egyesület kiküldöttje. Kovács Antal orsz. méhészeti felügyelő közbejött akadályok miatt meg nem jelenhetvén, táviratban mentette ki magát.

Turcsányi Gyula elnök d. e. 9 órakor lendületes beszéddel nyitotta meg az ülést. Jeles beszédében a szamosújvári ünnepélyek és általában a vándorgyűlések fontosságát — különösen nemzetgazdasági és nemzetnevelő hatását — méltányolva, lelkes szavakkal buzdította a jelenlevőket az okszerű méhészet üzése és terjesztése körül kifejtendő intenzív munkára. Az éljenzessel fogadott megnyitó beszéd után az üdvözlő sürgönyök felolvasása, ezután pedig a bejelentett értekezések megtartása következett. Elsőnek Sötér Kálmán veterán tudósunk ült a fölolvadó asztalhoz s „A méh és világa“ című, kéziratban levő epochális munkájának első kötetéből olvasta föl a következő fejezeteket: „A méhek fejlődésében előforduló rendellenességek.“ „A rabló méhek.“ „Az ályányák (tojóméhek) s az ályányás családok egyesítésének ajánlatos módozatai.“ A felolvasás után következett volna a program szerint a vitatkozás. De ez most elmaradt, hanem e helyett az egész vándorgyűlés egy iskolává alakult át, melyben a tanítványok seregét a jelenlevő közönség képezte, a tanító pedig maga a felolvasó Sötér Kálmán volt, ki a tanítványok által hozzáintézett kérdésekre az ő szeretetteljes modorával adta meg egymásután a felvilágosító és kimerítő feleleteket ismeretei és tapasztalatai gazdag tárházából. Félóránál tovább tartott ez a Sokratesi tanítás s élvezet volt szemlélni egyrészt a tanítványok részéről nyilvánuló érdekeltséget és tudásvágyat, mely mohó kíváncsisággal leste és fogta el a ritkán látható és élvezhető mester ajkairól elröppenő szavakat, nehogy egy is nyom nélkül vesszen el azokból; másrészt azt a meglepedést, mely az ősz tudós arczáról tükröződött vissza, látva tanítványainak mély érdeklődését, s személye iránt való tisztelet- és szeretetteljes ragaszkodását. Sötér Kálmán után Pronay Albert ült a felolvasó asztalhoz s „A méz apológiája“ című — Kaltenegger Leonidas német eredetije után fordított — művéből olvasott föl részleteket „A méz tüneményeszerű gyógyhatásairól“ cím alatt. A fiatal felolvasó a rajongó idealista lelkesedésével valóban tüne-

ményszerű és a csodákkal határos eseteket mutatott be hallgatóinak; de nem talált hálás közönségre, mert a jelenlevők talán épen Sötér tárgyilagos tanításainak hatása alatt nem mutattak elég hajlandóságot arra, hogy a Kaltenegger-Pronay-féle „tüneményszerű“ eseteknek — melyek között pikáns részletek sem hiányoztak — hitelt adjanak; sőt akadtak olyan realis gondolkodású egyének is. (Sötér Kálmán, dr. Kőmíves Gerő), kik a felolvasás után provokált vitában előszóval is kifejezést adtak kételyeiknek. Különösen dr. Kőmíves Gerő — ki mint szakértő orvos szólott a kérdéshez — szaktudományi készültségének egész apparatusával bizonyította be egyrészt azt, hogy a természettudományok mai fejlettsége mellett a Kaltenegger-Pronay-féle esetek csak a rajongó idealisták vagy babonára és kuruzslásra hajlandó tudatlan nép lelkében találhatnak hitelre; másrészt azt, hogy a méznek a gyógyászatban fontos szerepe van ugyan s épen ezért a gyógyszertárakban mindenütt tartatik s az orvosok által rendeltetik is, de nem mint közvetlenül ható főanyag, hanem csak mint segéd-szer. Különben az újabb okszerű méhészeti rendszer mellett nyerhető tiszta mézet ő is Isten áldásának tartja és nagyabecsüli, részint mint önmagában is élvezhető csemegét, részint mint táplálék-édesítő szert, mely ezen minőségében úgy előállítási módjánál - mint kémiai szerkezeténél - (szőlőcukor) és ebből folyó könnyű emészthetőségénél fogva a nád- vagy répaczukrot minden tekintetben fölülmulja. A jelenlevők dr. Kőmíves szakszerű és meggyőző fejtegetéseit általános helyesléssel fogadták. A harmadik felolvasó Csiki János (Korondról) lett volna a „méhlokokról“ szóló értekezésével, de ő a megjelenésben akadályozva lévén, közkívánatra ismét Sötér Kálmán ült a felolvasó asztalhoz, hogy egy a hallgatóság által fölvetett gyakorlati kérdésre — „A vérfelfrissítés mikénti keresztülvitele“ — adjon szakszerű feleletet. A felelet veleje az, hogy valamint az embereknél és más állatoknál, úgy a méheknél is a közel rokonok párosodása — Sötér szerint vérfertőzés — a nemzedék elfajulását és megrontását eredményezi, minck

kikerülése ezéljából szükséges, hogy a méhész vérfelfrissítést alkalmazzon oly módon, hogy méhesaládjainak állományát időközönként nagyobb — legalább is 18—20 kilométer — távolságban fekvő méhesekből vett egészséges méhesaládokkal szaporítsa. Sötérnek ezen második előadását a hallgatóság az elsőhöz hasonló élénk érdeklődéssel, általános megelégedéssel és hálás köszönettel fogadta. Ezután negyediknek dr. Bálint Sándor kolozsvári egyetemi magántanár felolvasása következett, a következő tételről: „Szemelvények a méhek természetrajzából.“ A felolvasást a szerző akadályoztatása miatt dr. Kőmíves Gerő tartotta meg s ugyancsak ő adta meg a kérdezősködésekre a kívánt fölvilágosításokat. Megjegyezni kívánjuk, hogy az értekezés a szép reményekre jogosító fiatal természetbuvárnak Wieder Józseffel, az erdélyrészi méhészegylet buzgó titkárjával közösen végzett vizsgálatainak eredményeit foglalja magában s egyebek között különösen e két kérdésre kíván feleletet adni: 1) Táplálkoznak-e önmaguktól a herék? 2) Mitől barnulnak meg a lépek? Az első kérdésre a felelet az, hogy igen is a herék képesek önállóan táplálkozni, de csak a mézből, proteinanyagokkal csak a dolgozó méhek által láttatnak el s ha azokat a dolgozók a heréktől megvonják, ezek kénytelenek elpusztulni. Valószínű tehát, hogy az augusztusi herepusztulásnak ez is egyik és pedig nem utolsó oka. A második kérdésre a felelet az, hogy a lépek egyrészt a sejtekben egymásután fejlődő nemzedékek bábburkaitól, másrészt az álcák ürülékeitől és az ezek erjedése által képződő festőanyagtól barnulnak meg, minek folytán a szerző azon véleményben van, hogy a barna lépekből, ha azok méztartóként használtatnak, sok tisztátalanság kerül a mézbe. A kik a jeles értekezés iránt különösen érdeklődnek, azoknak figyelmébe ajánljuk a „Méhészeti Közlöny“ f. évi szept. számát, melynek 256—263 lapjain az egész értekezés szószerint közölve van. Az értekezéshez Sötér Kálmán és Abend András szólottak hozzá. Sötér dr. Bálint vizsgálatainak eredményeit helyeseknek mondja, de kijelenti, hogy azok legnagyobb részben nem újak, már mások által végzett

vizsgálatokból ismeretesek; ez azonban mit sem von le dr. Bálint kutatásainak érdeméből, sőt ezek értékét emeli annyiban, a mennyiben régiebb vizsgálatok eredményeit megerősítik. Abend András, saját tapasztalataira hivatkozva, kétségbe vonja azt, hogy a lépek barnulásában az álczák ürülékeinek is volna része. Ő a barnulást tisztán csak a rétegenként egymásra rakódó s a sejtek üregeit is megszükitő, egyenként szintelen, de vastagrétegben barna színű nymphahártyáknak tulajdonítja; ennél fogva kétségbe vonja azt is, hogy a barna lépekből az értekező által említett tisztátalanságok kerülnének a mézbe. Ezzel a vita bezáratott, s miután a felolvasások sorozata is kimerített, Turcsányi Gula elnök köszönetet mondva egyrészt a felolvasóknak szives fáradozásaikért és nagybecsű munkálataikért, úgyszintén a vitatkozásokban résztvevőknek szakszerű hozzászólásaikért, nemkülönben az egész jelenlevő közönségnek a tanusított élénk érdeklődésért, az erdélyrészi méhészegylet szamosújvári első vándorgyűlését d. u. 1 órakor berekesztette, mire a társaság férfi tagjai a városi vigadó nagy termébe vonultak a programmban előirt banquettre. Erről elég legyen megjegyeznünk annyit, hogy minden tekintetben fényesen sikerült. Diszes közönség (150 teríték), olcsó és kitűnő konyha, pompás italok, vig zeneszó, jókedv és szellemes felköszöntők — a sikerült banquettek e lényeges kellékei — mind együtt voltak. Az első pohárköszöntőt — melyet a közönség fennállva hallgatott végig — Esztegar László mondta a királyra. Utána Turcsányi Gyula mondott lendületes köszöntőt a kormányra s különösen gróf Festetics Andor földmiv. miniszterre; Gopcsa Joachim és Bárány Lukács a vendégekre; Bocskai Samu, Sötér Kálmánra, mint a méhészet lelkes apostolára s legnagyobb magyar méhészre; Szongott Kristóf, Kozocsa Tivadarra, mint a magyar orsz. méhészegylet küldöttere s az erzsébetvárosi örmény atyafiak képviselőjére; Temesvári Miklós, Turcsányi Gyulára, mint az erdélyrészi méhészegylet jeles és ügybuzgó alelnökére; Balog Gerő Szamosújvár vendégszerető polgáraitra;

Szongott Kristóf Szamosújvár hölgyeire; Boeska Samu, Bodor Lászlóra a „Méhészeti Közlöny“ érdemes szerkesztőjére; Abend András a magyar méhészet felvirágzására üritettek poharat. A banquette befejeztével d. u. 5 órakor az önképző fuvózenekar által a főtéren rendezett tέρzene, este pedig a városi vígadó termeiben rendezett táncmulatság képezték a második nap programjának végső pontjait. Nem vállalkozhatunk a báli tudósító szerepére, mindazáltal a helyzet általános jellemzése céljából egy pár rövid megjegyzést még sem mulaszthatunk el. Mindenekelőtt konstatálnunk kell, hogy kevés vidéki város rendelkezik oly díszes és tágas bálteremmel s az ehhez tartozó mellékhelyiségekkel, mint Szamosújvár. Másodszor el kell ismernünk azt, hogy Szamosújvárt szép asszonyokban és szép leányokban nincs hiány s hogy Szamosújvár szépei nemcsak a házi tűzhely körül, hanem a parquetten is derekasan megállják helyöket, tudnak izléssel és csinosan öltözködni a nélkül, hogy férjem uramék és uramatyámék tárczáját túlságosan igénybe vennék. Végül különös elismeréssel kell kiemelnünk azt, hogy a mulatság úgy a bálteremben, mint a buffetben, úgy a táncot mint a társalgást tekintve kezdettől fogva mindvégig (reggelig) a tisztesség és salonképeség korlátai között maradt, a mi mindkét nembeli — de különösen a férfinembeli fiatalság érdeméül tudható be.

A harmadik nap vagyis Sz. István napja a 18-ikihoz hasonló ünnepélyes istenitisztelettel kezdődött, melynek végeztével a leányiskola első emeleti nagy termében megtartatott a szamosújvári méhészkör javára rendezett kiállítási sorsjáték, mely igen szépen sikerült, a mennyiben a 10 kros sorsjegyek igen sűrűn keltek s több mint 100 nyerepménytárgy sorsoltatott ki. A nyerepmények mind a kiállítók által a jótékony célra átengedett értékes kiállítási tárgyak voltak. A sorsjáték rendezése körül az érdem oroszlánrészre Novák Gerő és Novák Antal gymnasiumi tanárokat illeti. E helyen különben általánosságban megjegyezhetjük, hogy valamint mindenütt másutt, úgy itt is a tanítók, tanárok és lelkészek azok, kik mint a méhészet hivatott apostolai,

a mozgalomnak megindítói és az ünnepségeknek főrendezői voltak; készséggel kell azonban elismernünk, hogy a városi közönség rang-, kor- és nemre való tekintet nélkül lelkesedéssel csatlakozott a mozgalomhoz, s fáradságot, anyagi áldozatot nem kimélve vette ki részét a munkából, s épen ennek az egyetértő vállvetett munkának köszönhető úgy a kiállításnak, mint a sorsjátéknak úgy anyagi, mint különösen erkölcsi sikere.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a körülményt sem, hogy e napon főtisztelendő és méltóságos Szabó János szamosújvári görög kath. püspök, a fenkölt szellemű, minden nemes és hazafias mozgalom iránt melegen érdeklődő főpap a méhézeti kiállítást magas látogatásával kitüntette. A magas vendég — kit a leányiskola bejáratánál Gopcsa Joachim városi tanácsos és polgármesterhelyettes fogadott — a rendező bizottság kalauzolása mellett végig nézte az egész kiállítást. Látható örömmel és érdeklődéssel vizsgálta az egyes tárgyakat, figyelmét a legaprolékosabb részletek sem kerülték ki, s több mint 1 órai időzés után köszönetének és megelégedésének nyilvánítása mellett távozott. Az idegen szemlélő már csak e látogatásból is örömmel győződhetett meg arról az őszinte bizalomról, költsönös szeretetről és tiszteletről, melylyel a művelt lelkű hazafias főpap és Szamosújvár közönsége egymás iránt viseltetnek. Adjon az Ég sok ilyen derék, saját és egyháza érdekeit a haza és a polgárság érdekeivel azonosító, magasztos hivatását a maga teljességében fölfogni és betölteni képes, elfogulatlan, szabadelvű főpapot a hazának, különösen az erdélyi részeknek.

A programmnak szerint d. u. 3 órakor lett volna a kiállítás bezárása. Azonban ez az egy pontja a programmnak nem tartatott be. A rendező bizottság ugyanis látva a közönségnek a kiállítás iránt folyton tanúsított s egy perezig sem csökkenő élénk érdeklődését, a kiállítás bezárását másnapra halasztotta.

És most következett programmon kívül az utolsó pont, a vendégek elutazása. Ez formalitások nélkül folyt ugyan le, de a milyen lelkes és örömteljes volt a

fogadtatás, ép oly lelkes, de fájdalmas volt a bucsúzás, mert az elmúlt napok sokféle tanulságai és örömei megnehezítették az elválás perceit. A vendégeket kísérő közönség teljesen ellepte a pályaudvart; mindenki az elmúlt napok élményeiről s a reménybeli viszontlátásról beszélgetett. 4 óra után robogott be a pályaudvarba a Deés felől érkező vonat... Meleg kézszorítások, baráti ölelkezések, itt-ott érzékeny jelenetek után a vendégek vonatra szálltak. A pályaudvar harangja hármat kondult s a kalauz „Mehet“ szavára a gép füttyentve zakatolni kezdett, de zakatolását túlharsogták a közönség és a távozó vendégek üdvkiáltásai: „Isten veletek! Éljenek a távozó vendégek! Éljenek a vendégszerető szamosújváriak! A viszontlátásig!“ stb. A búcsúhangok mind halkabbak lesznek, már csak a kalapok lengenek és a kendők lobognak, a vonat a szemhatárról eltűnik, a vendégek is hazatérnek s az ünneplő város visszanyeri rendes képét; de csak külsőleg, mert belsőleg a szívek és lelkek most is ünnepelnek és ünnepelni fognak mindaddig, míg a szamosújvári első méhészeti kiállítás és vándorgyűlés emléke élni fog. Még csak egyet! A szamosújvári méhészkör, valamint anyaegylete is nyugodt önérzettel tekinthetnek vissza az elmúlt szép napokra s emelt fővel hivatkozhatnak az elért eredményekre; de a siker mámorában ne bizakodjanak el s ne pihenjenek babéraikon, mert az elért siker újabb és terhesebb kötelességeket rakott vállaikra. Az anyaegyletnek kötelessége tovább is táplálni, erősíteni és óvni magzatját, s újabb hasonlóan erős és életképes sarkakat hajtani magából; a fiatal körnek pedig kötelessége az anyaegylet által megjelölt s helyesnek bizonyult irányban tovább munkálkodni s az anyaegyletet törekvéseiben támogatni. Ti pedig kedves örmény atyámiai, szamosújvári honfiak és honleányok — kik miként az elmúlt időkben mindenkor, úgy most is fényes bizonyítékát adátok életrevalóságtoknak, minden irányú művelődésre alkalmas voltotoknak, békeszerető munkás hajlamaitoknak, vallásos buzgóságtoknak, őszinte és meleg hazafias érzelmeiteknek — őrizzétek meg lelketekben, szívetekben ezen erényeket, mint apáitoktól örökölt legdrágább kincseket s legyetek a távolból sokszorosán üdvözölve... a viszontlátásig!!!

A magyar-örmény nemes családok címerlevelei.

Közzéteszi : dr. Temesváry János.

XII.

Issekutz család (marosvásárhelyi.)

E magyar-örmény nemes család címerszerzője Issekutz Adeodát maros-széki nyugalmazott törvényszéki elnök volt, kinek nem különben Kornél és Hugó fiainak s valamennyi mindkét nemű törvényes utódainak, a közpályán előbb mint törvényszéki tanácsos, utóbb mint elnök 37 éven túl terjedő hű és buzgó szolgálata által szerzett érdemeinek megjutalmazására I. Ferencz József király Budapesten 1876. január 11-én kelt címerlevelével a marosvásárhelyi előnév használatának engedélyezése mellett magyar nemességet adományozott. A címerlevél szövege a következő:

Mi első Ferenc József stb. Emlékezetül adjuk ezennel tudatván mindenekkel, kiket illet, hogy Mi Személyünk körüli magyar Ministerünk előterjesztése folytán kegyelmes tekintetbe és figyelembe vevén Issekutz Adeodát hívünknek, maros-széki volt törvényszéki elnöknek, Felségünk és Felséges uralkodóházunk iránti tántorithatlan hűségét és hasznos szolgálatait, melyeket Ő Felségünk és Felséges Uralkodóházunk érdekében, nem különben Magyarországnak és társországai közjává az idő különbözősége és alkalom szerint tanusított és kitüntetett, különösen pedig azon érdemeit, melyeket Ő államhivatali pályáján 37 éven túl hosszas, hű és buzgó szolgálataival, jelesül mint törvényszéki tanácsos és elnök magának szerzett, nevezett Issekutz Adeodátot és általa hites nejétől nemes Placsintár Veronikától született Kornel és Hugó nevű fiait és Isten áldásából netalán születendő mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát, mind az imént említett kiváló érdemekért, mind pedig királyi kegyelmünk és kegyelmességünknel fogva, melylyel dicső emlékezetű elődeink a boldogult magyar királyok példájára mind azt, ki Felségünk és Felséges uralkodóházunk és Magyarországnak szent koronája iránt szép, jó és

nemes tettek által magának érdemeket szerezni és az erény ösvényét követni törekszik, jutalmazni és hathatós buzdításul a jutalom kitünő és maradandó jelével és emlékével feldiszíteni szoktuk, királyi hatalmunkból és különös kegyelmünk- és kegyelmességünkből Magyarországnak és társországai valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesei közé és sorába a „maros-vásárhelyi“ előnév használhatóságának engedélyezése mellett felveendőnek tartottuk, legfelsőbb királyi akaratunk szerint kegyelmesen megengedvén, hogy ezentul jövő örök időkig fennevezett Issekutz Adeodát s mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadéka és maradéka a „maros-vásárhelyi“ előnév használata mellett mindazon jogokkal élhessenek és birhassanak, melyekkel Magyarországnak és társországainak valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesei eddigelé törvény vagy hajdani szokás szerint bármikép éltek és birtak, vagy élnek és birnak. Mely legfelsőbb királyi kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságaul s a valóságos, igaz és kétségtelen nemesség örök időkig fenmaradandó jeleül neki és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak következő czímert vagy nemesi diszjelet adtuk és engedjük: Egy álló vitézvért keresztbe egészen, függőleg pedig félig három mezőre osztva, a felső kék mezőben az igazság női alakja fehér öltönyben s szemein lebegő feje körül köteléssel látható, jobb kezében maga elé arany markolatú meztelen kardot villogtatva, bal kezében pedig maga mellett súlyegyenben levő arany mérleget tartva; az alsó jobb arany mezőben nyitott könyv vörös szélmeteszettel fekszik, melynek két lapjára fekete nagy betűkkel e szók vannak írva: „Magyar törvény.“ — Az alsó bal vörös mezőben természetes színű darú befelé fordulva zöld földszinen

Issekutz család czimere

áll, jobb karmában követ tartva. A vért felső szélén koronázott nyílt lovagsisak nyugszik, jobbra kék-arany, balra vörös-ezüst sisaktakarókkal; a sisak koronájából vörös nyelvű arany grif nő ki, maga előtt jobb markában zöld leveles tőszárán három fehér liliomot tartván. A vért alatt kék szalag lebeg, melyen arany nagy betűkkel e jelmondat van írva: „Igazságért észszel kell víni.“ Kegyelmesen elhatározván és megengedvén továbbá, miszerint ezen címert vagy nemesi díszjelt jövőendő örök időkhig ezen többször nevezett és ezentúl már nemes marosvásárhelyi Issekutz Adeodát mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadéka- és maradékaival együtt Magyarországnak és társországai valóságos, igaz, gyökeres és kétségtelen többi nemeseiként mindazon joggal, melylyel ugyanazok törvény, vagy hajdani szokás szerint éltek és birtak, vagy élnek és bírnak, viselhesse és használhassa, ezen valóságos, igaz és kétségtelen nemesi címmel, hogy őt és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát minden rendű, állapotú, hivatalú, méltóságú és tekintetű egyének felruházottnak s díszesítettnek tartásuk és ismerjék nemcsak akarjuk, de kegyelmesen parancsoljuk is. Minek emlékeül és örök jeleül többször említett marosvásárhelyi Issekutz Adeodát mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak apostoli magyar királyi függő pecsétünkkel megerősített jelen címeres nemesi kiváltság levelünket tartottuk kegyelmesen kiadandónak. Kelt a Mi őszintén kedvelt hivünk, Nagyságos báró Wenckheim Béla valóságos belső titkos tanácsosunk, Szent István magyar királyi jeles rendünk nagykeresztes vitéze, Lipót rendünk és az olasz királyi Szent-Móricz és Lázár rend nagykeresztese; a török császári első osztályú Medjidie rend birtokosa és Személyünk körüli magyar Ministerünk kezei által Budapesten, Magyarországnak, boldogasszony hava tizenegyedik napján, az Ur ezernyolczszázhetvenhatodik, Uralkodásunk huszonnyolczadik évében.

Ferencz József s. k.

B. Wenckheim Béla s. k.¹⁾

¹⁾ A címerszerző örökősei birtokában levő eredetiből.

A marosvásárhelyi Issekutz magyar-örmény nemes család czimere tehát a következő: A vágott pajzs felső kék mezejében az igazság fehér öltönyű s szemlein lebegő fehér kötéllel ellátott női alakja jobb kezében kivont egyenes kardot villogtat, bal kezében pedig arany mérleget tart; az alsó hasított rész jobb arany mezejében nyitott könyv fekszik, melyre e szavak „Magyar törvény“ vannak írva; a bal vörös mezőben zöld talajon álló természetes színű darú jobb karmában követ tart. Sisakdísz: koronából kinövő arany griff jobb markában három fekérliliommal. A pajzs alatt lebegő kék szalagra arany betűkkel e jelmondat van írva: „Igazságért észszel kell víni.“ Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.¹⁾

Jakabffy család.

E nemes s hazánk délvidékén vezérszerepet játszó magyar-örmény család czímerszerzője Jakabffy Kristóf szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejével Hosszú Katalinnal és János fiával, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett bokros érdemeinek megjutalmazására és az épen akkor folyó hétéves háború fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb összeg mintegy viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 9-én kiadott czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Beneficiis e Principum Liberalitate ad subditos profluentibus ea in esset vis, ut non eos modo, quibus obtingunt ad continuanda fidelitatis opera, verum ipsos quoque eorum spectatores ad amplectenda benemerendi studia plerumque excitare soleant, ideo cum ad nonnulorum fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Christophori

¹⁾ Nagy I. i. m. még nem tudhat, de Siebmacher I. i. m. sem tud e családról.

Jakobffi Quaestoris Armeni et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, qualiave ipsum, immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus eundem Christophorum Jakobffi et Coniugem eius Catharinam Hosszú, filiumque Ioannem iam natum, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros liberos eorumque Haeredes, ac Posteros utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis

Jakabffy cs. czimere.

Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eundem Christophorum Jakobffi, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobi-

litis Insignia: Scutum videlicet militare erectum horizontaliter bipartitum, Superiore sui parte candidum seu argenteum rubram explicatam unicipitem Aquilam pectoratenus emergentem exhibens: inferiore vero sui parte caelestini coloris, in qua Brachium humanum cataphractura armatum, in vola districtam frameam per sertum ex Lauro compositum aureum traiectam sustinens, Cubito Diademati Regio, auro, gemmis et unionibus conspicuus innixum cernitur; Toti superincumbit Galea tornearia clathrata seu aperta situ pro more ad dexteram obliquo Nobilibus propria, coronataque, inter iugum Alarum ab Aquila scutaria mutuatarum expansarum, Brachio pariter Scutario fastigiata; Laciniis seu Lemniscis hinc argenteis et coccineis, illinc vero aureis et caeruleis a Cono galeae in utrumque Scuti Latus large fluitantibus, illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus, prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Christophoro Jakobffi, praefatisque eius Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulacis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et

Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authenticici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Nona Mensis Octobris, Anno Milleesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrarum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Jakabffy család részére Mária Terézia királynő által 1760. október 9-én adományozott nemesi címert tehát a következő: a pajzs felső ezüst mezejében a vágóvonalból kinövő, kiterjesztett szárnyú és jobbra fordult vörös sas látható; az alsó kék mezőben pedig leveles arany koronán könyöklő pánczélos jobb kar markában arany babérszörűvel díszített kivont görbe kardot villogtat. Sisakdísz: két kiterjesztett s szembe fordult vörös sas-szárny között a címerképpel azonos, aranybabérszörűvel díszített kivont görbe kardot tartó pánczélos jobb kar. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék arany.)

Hogyan fogadtuk a huszárokat?

Október 14-én a Sz.-újjár tiszta, a házakról nemzeti színű lobogók lengnek; a piac zöldre ággal kirakva, a tanácsház felékesítve. Kocsik robognak a kőrői fürdő felé; a város határánál megállapódnak. Tele az út a fürdőtől kezdve, be a város szíveig kíváncsi néptömeggel. A

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ E címet közli Nagy Iván is i. m. V. köt. 276 l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 263. l.

piaczon hullámzik a népsokaság. Mit várnak? A honvédhuszárokat. A hamar elkészült csinos új laktanya kapúitárva-nyitva vannak: tárt karokkal várja a kedves lakókat. Már elharangozták a delet és még sem jönnek. De durrogni kezdenek a mozsárágyúk: elérték a város határat. Innen fuvózenekarunk vezette be városunk várva-várt új lakóit, kik a négyszögű, szép, tágas főpiacz nyugati oldalán — szemben a tanácsházzal — állottak sorba. A határtalan lelkesedést, melylyel a délczeg huszárokat fogadtuk, leirni nem lehet: sokaknak szemeből peregtek alá örömkönnyek. Most a daliás ezredes Zgorski Zsigmond imára vezényel: a fuvózenekar imadalt játszik; a hölgyközönség a piacz ablakaiból nézi a fényes, szokatlan ünnepélyt. Azután Placsintár Dávid polgármester felé vágtat az ezredes (szünni nem akaró perczekig tartó hatalmas „éljen!“), kit a polgárnagy következő szép beszéddel üdvözölt:

Szamosújvár város örömmel látja a honvédhuszárság bevonulását. Az idők változtak és változtunk mi is. A honvéd együtt érző tagja a hazának. Ép ezért erősen remélem, hogy magukat jól fogják találni; erősen remélem hogy jó viszony lesz polgár és katona között. Éljen Ő Felsege, a magyar király, éljen a honvédség, éljen az ezredes úr!

Erre lóhátról a vitéz, ékesszóló ezredes igen derekasan válaszolt; fölötte érdekes, lelkes beszédéből ide iktatunk egy részletet:*)

Nagy öröömre szolgál, hogy kivihető volt, úgy az én, mint a város óhajtása. Nagy áldozatokkal járult a város ahhoz, hogy a honvédhuszárságot megkapja. Meg vagyok győződve, hogy a tisztikar, mely illedelmes és szép magatartású a legnagyobb egyetértésben fog lenni a polgársággal. A legénységet is jól ismerem: a hazának fiai és én tudom az ők jó magaviseletöket. Ezért reményelem, hogy miként polgármester úr mondá: békesség fog lenni polgár és katona között. Midőn Szamosújvár városának hozott nagy áldozatáért köszönetet mondok, kívánom, hogy

*) Tiszt. Esztegár Gergely szivesen vállalkozott, hogy a beszédekét lapunk számára gyorsírással leirja; de a nagy néptömeg miatt teljes munkát nem végezhetett.

az Isten éltesse Szamosújvár város közönségét! Isten éltesse a polgármester urat!

Talpraesett beszédét több ízben szakította meg az élénk éljenzés. Beszéd után megfordult lovával; a menet a laktanya felé indult. Elöl ment a fuvózenekar, utána a városi előljáróság; ezt követte a huszárság. Minden szem a csinos huszárokat nézte. A nép a főkapún ment be, a huszárság a mellékkapún került be: a fedett lovarda előtt állott sorba. Velök szemben foglalt helyet az örmény papság ornatusban és a tenger nép. A nők közül sokan a főépület emeletén levő ablakokból nézték a ritkaság ünnepély második részletét. Most a dalárda a „Szózat“-ot kezdte énekelni. Ekkor a vitéz ezredes nem ült lovon, hanem gyalog a nép közé vegyült. Hajadon fővel hallgattuk. A derék ezredes volt az első, ki fővegét levette; utána levette a deési hazafias honvéd tisztikar, mely teljes számmal jött át, hogy részt vegyen a vendégszerető város és a derék bajtársak örömeiből. Az első versszak elhangzása után Bárány Lukács esperes-plebános örmény szertartás szerint megszentelte az új épületet. Az őrnagy: Tesléry János, ki fehér lovon ült, imára vezényelt. Ilyen megható, szép jelenetnek soha se voltunk tanúi. Egy kimondhatatlan jóleső érzés fogta el keblünket, midőn láttuk, hogy a vitéz katona együtt imádkozik az ájtatos néppel és kér áldást az új lakásra. A szertartás befejezése után a dalárda a „Hymnus“ éneklésével zárta be az ünnepély ezen kimagasló részletét. A huszárság hüvelybe rakván kardjait az őrnagy osztatót fuvatott. Bevitték lovaikat a három nagy istállóba és leszereltek. A megszámlálhatlan népsokaság pedig haza ment — ebédelni.

Azalatt megterítették a huszárok asztalait a fedett lovardában: a város vendégelte meg őket. Kapott minden egyes ember gulyáshúst, turos-csuszát, fél liter bort és két-két szivart...

De mivel már kettő az óra, felmentünk a vigadó nagytermébe — bankettre. A város vendégei voltak: a helybeli gör. kath. püspök, az ezredes, br. Bornemissza Károly, Szolnok-Dobokamegye főispánja, dr. Torma Miklós alispán, a helybeli honvédhuszár tisztikar és a Deésről jött honvéd-

tisztek. Az ezredest, ki Áján Joachimnál volt szállva, Szongott Kristóf, Esztegár László és Bartalis Miklós hívták meg ebédre; a püspök után — ki titkára kíséretében jött el — ment Novák Gerő, Vajna Károly és még egy asztaltárs. Asztalhoz ültünk; izletes étkeket hoztak. A harmadik fogás után felállott Placsintár Dávid polgármester és megkezdte a pohárköszöntők sorát: Ő Felségét a magyar Királyt, az uralkodóházat és József főherceget éltette. Állva hallgattuk végig. Br. Bornemissza Károly a honvédségért és br. Fehérváry Géza miniszterért, — Szongott Kristóf, a magyar kormányért, — Bartalis Miklós, Hild altábornagyért, — Bárány Lukács, Szabó János püspökért, — Novák Gerő, br. Bornemissza Károly főispánért, — Bárány Lukács, Zgorski Zsigmond ezredesért, — az ezredek szamosújvári hölgyekért, — Gopcsa Joachim a honvédségért (igen szép jelentőséget tulajdonított a honvéd szóban levő hat betűnek; **h**azát, **n**emzetet **o**ltalmaz, **v**éd **e**beren **d**iadalmasan) — Tódorfi Lukács, dr. Torma Miklós alispánért, — a főispán Placsintár Dávid polgármesterért, — Novák Gerő a deési honvédtisztikarért, — az ezredek város „pennájá“-ért, az ő volt kedves tanulótársáért: Osztián Kristófért, kivel előzetesen együtt főzték meg az építendő laktanya tervét, — Szongott Kristóf az ezredekért, — Láng főhadnagy (Deés) a honvédhuszár bajtársakért, — Szongott Kristóf a helybeli honvédhuszár tisztikarért, — Anceán László a laktanya építésére felügyelő bizottságért üritett poharat. A hölgyközönség a karzatról és a vigadó más helyiségéből hallgatta a szebbnél szebb felköszöntőket. Ebéd alatt cigány zene játszott. Dicsérettel kell még megemlékeznünk az igen jó ebédre, mit Ászlány János vendég-lős izletes konyhája készített.

Estve Deák Péter színigazgató ünnepélyes díszelőadást tartott; előadták Szentpéteri Zsigmond „A rokkant huszár“ című két felvonásos népszínművét. Felvonások közt a szintársulat tagjai „nagy huszártoborzó“-t lejtettek. Zsufolt ház. A néző közönség közt volt 90 huszár is, kik jegyeiket mind a várostól kapták...

Szongott Kristóf.

Kisebb közlemények.

A pápa és a keleti egyház. A legközelebb közzétett pápai encyclica egyebek közt a keleti egyházaknak a római egyházzal leendő újbóli egyesülése érdekében szólal fel. A szent Unio annyival inkább lehetséges volna, mivel a pápaság sem görög, sem latin, hanem universalis, az az egyetemes. Az encyclica felhívja az összes keresztény egyházakat, hogy térjenek vissza a kath. egyház kebelébe. Vajha a keleti örmény egyház hívei közt is viszhangra találna a Szentatya szeretetteljes ohajtása!...

Közgazdasági élet.

A magyar szesz kivitel. Monarchiánk szmyrnai konzulatusának jelentése szerint Kis-Azsia nyugati részében a szeszbehozatal terén ez idő szerint a német birodalom egyre nagyobb tért foglal el, s ennek következtében az osztrák és a magyar szesznek, melylyel eddig csak az orosz szesz versenyzett, most már a németországgal kell versenyeznie. Eddigi praedomináló helyzetét azonban valószínűleg egyikkel szemben se fogja megtarthatni. A magyar árú száz kilogrammját kereskedőink negyvenhat és fél frankon alul nem adhatják, — az orosz szesznek pedig leginkább az a körülmény válik előnyére, hogy a szmyrnai (legnagyobb részét görög) kereskedőknek Oroszországban saját bevásárlói vannak, a megvett szeszt a helyszínen: Szmyrnában raktárilag felhalmozzák s azután kicsinyben árusítják el a kisebb üzleteknek; míg azt a többi európai államok kereskedői az ottani hitelviszonyok miatt nem tehetik. Az orosz szeszkereskedők nemcsak könnyebbséget nyújtanak a fizetési módzatok tekintetében, hanem ha az üzleti verseny úgy kívánja, az árakat is rendkívül leszállíthatják s az által veszteséget még sem szenvednek. A magyar és az osztrák szesz azonban oda ily árak mellett egyáltalán ki nem vihető.

A szentpétervári gyümölcskiállítás hazánkból, sőt várme gyénkből is szép példányokat kapott, a különböző gyümölcsfajokból.

Mi újság az örmény világban?

A keleti egyházhoz tartozó patriárkhák október hóban a pápa személyes elnöklése alatt értekezletet tartottak a schizma megszüntetése végett.

Az Ararat hegyén közelebről egy orosz hadnagy, ki egy szersmind meteorologus, újabb légtünnettani megfigyeléseket tett.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.
